

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه فاطمیه شهرستان دامغان

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

تبیین شاخصه های سبک زندگی اسلامی با تأکید بر نظرات مقام معظم رهبری

استاد راهنما:

خانم امام وردی

استاد داور:

خانم طیبه مهرابی

پژوهشگر:

سمانه فتحی

تابستان ۹۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به:

غایب از دیدگان و حاضر در قلوب، مظهر صفات خداوندی، احیاگر سترگ دین محمدی (صلی الله علیه و آله و سلم)، امید تشنگان عدالت علوی، ای قائم بحق، که در تو قیامتی است، این « برگ سبز » را متواضعانه به تو پیشکش می کنم، که آغاز و انجام آن ، توسلی به تو را وامدار است .

و تقدیم به **پدرم**، آزاده رها از قفس تن که سایه پر مهرش، همواره بر سرم هست.

و **مادرم** که تار مویی از او به پای من سیاه نماند.

تشکر:

بدون تردید موفقیت و پیروزی ره پویان علم و دانش در عرصه های مختلف علمی، پژوهشی بدون بهره گیری از علم و تجربه اساتید متخصص و حرکت در چارچوب، رهنمودها و روشن گری های خالصانه آن ها میسر نخواهد شد. در همین راستا از زحمات و راهنمایی های استاد بزرگوار خانم امام وردی که با راهنمایی های عالمانه و مؤثر خود، بنده را در به ثمر رسیدن این پژوهش یاری نمود، صمیمانه تشکر و قدر دانی نموده، مزید توفیقاتشان را از درگاه ایزد منان مسئلت می نمایم.

همچنین از مهربانی ها و فداکاری های مادر عزیزم، خانواده و دوستان گرامی ام که با لطف بی کرانشان در تمام مراحل این پژوهش بنده را قرین منت خویش کردند، سپاسگذاری نموده و موفقیت را برایشان خواستارم.

چکیده:

انسان برای رسیدن به اهداف خود نیاز به سبک زندگی دارد، سبک زندگی است که می‌تواند انسان را به اهدافش برساند یا از دست یابی به آن باز دارد. بحث سبک زندگی توسط مقام معظم رهبری در فضای گفتمانی کشور بیان شده است. ایشان نکاتی را از قبیل مفهوم و اهمیت سبک زندگی، نقش سبک زندگی اسلامی در پیشرفت و تمدن اسلامی و آسیب‌هایی که در حوزه‌های خانوادگی، اجتماعی و فرهنگی بیان نمودند. تحقیق حاضر در پی تبیین شاخصه‌های سبک زندگی اسلامی با تأکید بر نظرات مقام معظم رهبری است که به روش توصیفی-تحلیلی انجام گرفته است و جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و تحلیل سخنان و رهنمودهای مقام معظم رهبری می‌باشد.

کلید واژه:

شاخصه، سبک زندگی، سبک زندگی اسلامی، پیشرفت، تمدن، ایدئولوژی.

فهرست مطالب

مقدمه	۱
-------------	---

فصل اول: کلیات

تعریف و تبیین.....	۳
اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۳
اهداف تحقیق.....	۴
پیشینه تحقیق.....	۴
سؤالات تحقیق.....	۶
روش تحقیق.....	۶
کلید واژه	۷
موانع تحقیق.....	۹

فصل دوم: مفهوم شناسی با تأکید بر نظرات مقام معظم رهبری

شاخصه	۱۱
سبک زندگی.....	۱۱
پیشرفت	۱۲
تمدن.....	۱۲
سبک زندگی اسلامی.....	۱۳
اهمیت سبک زندگی.....	۱۳
ابعاد سبک زندگی.....	۱۵
معنای زندگی و حیات در اسلام.....	۱۵
اقسام حیات در قرآن.....	۱۶
بُنمایه‌های فرهنگ.....	۱۹
خرد ورزی	۱۹
اخلاق	۲۱
حقوق	۲۲

معماری، فعالیت هنری - علمی است برای آفرینش فضا و تغییر و سامان دادن آن معماری، تبلوری است از فرهنگ یک جامعه در گذر زمان و آینه ای است روشن از شرایط جامعه در ادوار مختلف.^{۷۹} معماری غیر از ساختن یک بنا یا بنایی آن است، بلکه چگونه ساختن آن است؛ ربطی هم به مصالح ساختمانی ندارد؛ اما به این ربط دارد که خانه یا شهر را چگونه بسازیم تا نیازهای انسانی و غیر مادی ما را برطرف سازد.

راه حل عمومی آسیب های سبک زندگی

راه هایی که گفته می شود راه حل های عمومی برای تمام آسیب ها، با توجه به سخن رهبر معظم انقلاب می باشد.

۱- فرهنگ سازی

الف- شروع از طریق فرزندان و نخبگان علمی

ب- انضباط اجتماعی

ج- مقابله با تهاجم فرهنگی

۲- تبیین هدف

۲- حاکم شدن هدایت قرآنی

نتیجه گیری

انسان اگر از منظر معنویت نگاه کند - که هدف انسان، رستگاری و فلاح و نجات است - باید به سبک زندگی اهمیت دهد؛ اگر به معنویت و رستگاری معنوی اعتقادی هم نداشته باشد، برای زندگی راحت، زندگی برخوردار از امنیت روانی و اخلاقی، باز پرداختن به سبک زندگی مهم است.»

سبک زندگی اسلامی به معنای عام آن تحقق عینی اسلام در حیات انسان با همه ی ابعاد و اعماق آن است.

آن چیزهایی که متن زندگی انسان را تشکیل می دهد؛ همان سبک زندگی است. مثل مسئله ی خانواده، سبک ازدواج، نوع مسکن، نوع لباس، الگوی مصرف و...

بر اساس سخنان رهبر، سبک زندگی همان حیات طیبه است که در قرآن گفته شده است. مقام معظم رهبری می فرمایند: «حیات طیبه یعنی زندگی در رویه مادی و نیازهای جسمانی و همچنین درباره ی نیازهای معنوی (چه علمی، چه عملی، چه روحی) پاسخگو باشد.»

انسان ها دارای دو حیات حیوانی (مادی) و انسانی (معنوی) هستند و بر همین اساس سبک زندگی آنها دارای دو بعد مادی و معنوی می شود و با انتخاب خود با توجه به هدفی که در زندگی خود دارند، می توانند سبک زندگی مادی یا معنوی را انتخاب کنند.

اگر انسان ها زندگی معنوی را انتخاب کنند باید سبک و فرهنگ زندگی اسلامی مشخص باشد. زیرا نظرات منهای اسلام - هرچه که ذهن می پروراند- دنبال شود، به همان آشفتگی هائی دچار می شود که متفکرین غربی در زمینه های گوناگون مبتلایش هستند؛ آراء متضارب گوناگون علیه یکدیگر، که غالباً امتداد عملی پیدا نمی کنند.

یکی از توصیه های بسیار معمول روانشناسی این است که از انسان می خواهد هدف خویش را مشخص و معین سازد، تا با تحرک و معنا و مفهوم بخشیدن به زندگی در پیمودن آن با نشاط حرکت کند، بدین صورت که نبودن یا نا مشخص بودن هدف باعث می شود تا زندگی با شک و ملال احساس شود و بی معنا و عبث گردد و سرانجام منجر به تعارض و تنش و دیگر عوارض روانی مختلف شود.

تمدن اسلامی دارای دو بخش است که یک بخش آن را می توان به عنوان ابزار تمدن به حساب آورد ، که برای به دست آوردن تمدن، این بخش لازم است ولی کافی نیست و بخش اصلی و رکن اساسی تمدن اسلامی، سبک زندگی اسلامی است؛ سبک زندگی اسلامی رابطه مستقیم با تمدن سازی اسلامی دارد، هرچه ما بیشتر به سبک زندگی مطلوب اسلامی دست یابیم و آن را در زندگی خود پیاده کنیم ، تمدن اسلامی به صورت کامل تر و جامع تر شکل خواهد گرفت .

با توجه به رسالت دین که همان رسیدن به قرب الهی و تأمین حیات ابدی انسان است در واقع دین خواسته های انسان را تصحیح و تعدیل می کند تا او به حیات جاودانه اش نایل شود و نقش دین در هدایت انسان، یک نقش فعال و مؤثر است نه یک نقش انفعالی و تابع و تأثیر پذیر و همین باعث پیشرفت انسان می شود.

عوامل تمدن و پیشرفت اسلامی عبارت اند از: نیروی انسانی سالم-بیداری اسلامی-انتقاد سالم-عدم توقف در کارها-روحانیان-امنیت-توکل بر خدا-ایستادگی و مقاومت-بهره مندی از ظرفیتهای مادی و معنوی-همت بلند-شور و نشاط-بصیرت-آمادگی نظامی-علوم انسانی-ایمان و آرمان-پرهیز از تقلید-وحدت-علم-مسئولیت پذیر بودن-تفکر-تشویق حکام مسلمان.

مسائل خانوادگی از قبیل مسأله زن، طلاق، تفریحات نامناسب و مسائل اجتماعی از قبیل تجمل گرایی، مصرف گرایی، مسأله کسب و کار، مسأله طراحی لباس، روابط اجتماعی و مسائل فرهنگی همانند نظام آموزش، ایدئولوژی زدایی، هنر، رسانه و معماری؛ آسیب های موجود در سبک زندگی اسلامی هستند. راه حل های عمومی برای تمام آسیب های ذکر شده در سبک زندگی اسلامی عبارت اند از است: فرهنگ سازی، تبیین هدف و حاکم شدن هدایت قرآنی.

پی نوشت

- ^۱ . سایت ویکی پدیا : fa.wikipedia.org
- ^۲ . بیانات رهبر در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۲۳/۰۷/۱۳۹۱) ، به نقل از سایت رهبر www.leader.ir
- ^۳ . سوره نحل(۱۶)، آیه ۹۷
- ^۴ . بیانات در دیدار دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان(۱۳۸۴/۲/۱۹) ، به نقل از سایه سار ولایت، ج ۶، قم، دفتر نشر معارف، ۱۳۸۸، ص ۲۹
- ^۵ . سایت حوزه: www.hawzah.net
- ^۶ . بیانات رهبر در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۲۳/۰۷/۱۳۹۱) ، به نقل از سایت رهبر www.leader.ir
- ^۷ . سوره نساء(۴)، آیه ۷۴
- ^۸ . سوره فجر(۸۹)، آیه ۲۴
- ^۹ . سوره بقره(۲)، آیه ۱۹۱
- ^{۱۰} . عبد الله، جوادی آملی ، فلسفه حقوق بشر ، قم، اسراء، ۱۳۸۳، ص ۱۷۷- ۱۸۱
- ^{۱۱} . بیانات رهبر در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۲۳/۰۷/۱۳۹۱) ، به نقل از سایت رهبر www.leader.ir
- ^{۱۲} . محمدتقی ، جعفری ، ترجمه و تفسیر نهج البلاغه، ج ۱، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۵۸، ص ۸۰
- ^{۱۳} . محمود، بستانی، اسلام و روانشناسی، ترجمه: محمود هوشم، مشهد، بنیاد پژوهش های اسلامی، ۱۳۸۷، ص ۲۱۳
- ^{۱۴} . بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۲۳/۰۷/۱۳۹۱) ، به نقل از سایت رهبر www.leader.ir
- ^{۱۵} . مرتضی ، مطهری، آشنایی با قرآن ۵، تهران، صدرا، ۱۳۷۶، ص ۱۶- ۱۵
- ^{۱۶} . مرتضی، مطهری، مجموعه آثار استاد شهید مطهری (وحی و نبوت ج ۲)، ج ۲، تهران ، صدرا ، ۱۳۸۹، ص ۱۶۹.
- ^{۱۷} . بیانات در اجلاس «علما و بیداری اسلامی» در تهران (۰۹/۰۲/۱۳۹۲) ، به نقل از سایت رهبر www.leader.ir
- ^{۱۸} . مرتضی، مطهری، ده گفتار، ص ۱۴۴

۱۹. بیانات در مراسم بیست و چهارمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی در حرم امام خمینی رحمه الله (۱۴/۰۳/۱۳۹۲)، به نقل از سایت رهبر

www.leader.ir

۲۰. بیانات در اجتماع نخبگان و مسئولان استان خراسان شمالی (۲۵/۰۷/۱۳۹۱)، به نقل از همان

۲۱. بیانات در اجلاس «علما و بیداری اسلامی» در تهران (۰۹/۰۲/۱۳۹۲)، به نقل از همان

۲۲. بیانات در اجلاس «علما و بیداری اسلامی» در تهران (۰۹/۰۲/۱۳۹۲)، به نقل از همان

۲۳. بیانات در اجتماع مردم اسفراین (۲۲/۰۷/۱۳۹۱)، به نقل از همان

۲۴. بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۲۳/۰۷/۱۳۹۱)، به نقل از همان

۲۵. بیانات در دیدار مدال‌آوران المپیک و پارالمپیک (۲۱/۱۲/۱۳۹۱)، به نقل از همان

۲۶. بیانات در اجلاس «علما و بیداری اسلامی» در تهران (۰۹/۰۲/۱۳۹۲)، به نقل از همان

۲۷. بیانات رهبر (۱۴/۰۳/۱۳۹۲)، به نقل از همان

۲۸. سوره انشراح (۹۴)، آیه ۷

۲۹. سوره انشراح (۹۴)، آیه ۷-۸

۳۰. بیانات در دیدار نیروهای مسلح منطقه‌ی شمال کشور و خانواده‌های آنان در نوشهر (۲۸/۰۶/۱۳۹۱)، به نقل از همان

۳۱. بیانات در دیدار مسئولان و کارکنان قوه‌ی قضائیه در آستانه‌ی سالروز حادثه هفتم تیر و روز قوه قضائیه (۰۵/۰۴/۱۳۹۲)، به نقل از همان

۳۲. بیانات در دیدار مسئولان و کارکنان قوه‌ی قضائیه در آستانه‌ی سالروز حادثه هفتم تیر و روز قوه قضائیه (۰۵/۰۴/۱۳۹۲)، به نقل از همان

۳۳. بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم (۲۲/۰۳/۱۳۹۲)، به نقل از همان

۳۴. سوره حج (۲۲)، آیه ۴۰

۳۵. بیانات در اجلاس «علما و بیداری اسلامی» در تهران (۰۹/۰۲/۱۳۹۲)، به نقل از سایت رهبر www.leader.ir

۳۶. بیانات در اجلاس «علما و بیداری اسلامی» در تهران (۰۹/۰۲/۱۳۹۲)، به نقل از همان

۳۷. بیانات در اجتماع نخبگان و مسئولان استان خراسان شمالی (۲۵/۰۷/۱۳۹۱)، به نقل از همان

۳۸. بیانات در اجتماع مردم اسفراین (۲۲/۰۷/۱۳۹۱)، به نقل از همان

۳۹. بیانات معظم له در جلسه پرسش و پاسخ با جوانان در دومین روز از دهه فجر (روز انقلاب اسلامی و جوانان) (۱۳/۱۱/۱۳۷۷)، به نقل از همان

۴۰. بیانات در دانشگاه علوم دریایی امام خمینی نوشهر (۲۷/۰۶/۱۳۹۱)، به نقل از همان

۴۱. بیانات رهبر انقلاب در دیدار شرکت‌کنندگان در ششمین همایش ملی نخبگان جوان (۱۲/۰۷/۱۳۹۱)، به نقل از همان

۴۲. بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۲۳/۰۷/۱۳۹۱)، به نقل از همان

۴۳. بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۲۳/۰۷/۱۳۹۱)، به نقل از همان

۴۴. بیانات معظم له در جلسه پرسش و پاسخ با جوانان در دومین روز از دهه فجر (روز انقلاب اسلامی و جوانان) (۱۳/۱۱/۱۳۷۷)، به نقل از همان

۴۵. بیانات رهبر انقلاب در دیدار شرکت‌کنندگان اجلاس جهانی استاید دانشگاه‌های جهان اسلام و بیداری اسلامی (۲۱/۰۹/۱۳۹۱)، به نقل از همان

۴۶. بیانات معظم له در جلسه پرسش و پاسخ با جوانان در دومین روز از دهه فجر (روز انقلاب اسلامی و جوانان) (۱۳/۱۱/۱۳۷۷)، به نقل از همان

۴۷. بیانات رهبر انقلاب در دیدار شرکت‌کنندگان در ششمین همایش ملی نخبگان جوان (۱۲/۰۷/۱۳۹۱)، به نقل از همان

۴۸. تاریخ تمدن اسلام، ترجمه فارسی صفحه ۲۶۴، به نقل از، مرتضی مطهری، خدمات متقابل ایران و اسلام، تهران، صدرا، ۱۳۴۹، ص ۶۰۳

۴۹. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در سومین نشست اندیشه‌های راهبردی با موضوع زن و خانواده (۱۴/۱۰/۱۳۹۰)، به نقل از سایت رهبر

www.leader.ir

۵۰. بیانات در دیدار اعضای شورای فرهنگی و اجتماعی زنان و مسؤولان اولین کنگره‌ی حجاب اسلامی (۰۴/۱۰/۱۳۷۰)، به نقل از همان

۵۱. بیانات در دیدار جمعی از مداحان (۱۱/۰۲/۱۳۹۲)، به نقل از همان
۵۲. عبدالله، جوادی آملی، مفاتیح الحیاة، ص ۲۰۳-۲۰۵
۵۳. بیانات معظم له در جلسه پرسش و پاسخ با جوانان در دومین روز از دهه فجر (روز انقلاب اسلامی و جوانان) (۱۳/۱۱/۱۳۷۷)، به نقل از همان
۵۴. دیدار مقامات و مسؤولان عالیرتبه کشوری و لشکری (۰۴/۱۰/۱۳۷۸)، به نقل از همان
۵۵. غرر الحکم، ص ۶۵، به نقل از سایت حوزه www.hawzah.net
۵۶. دیدار مقامات و مسؤولان عالیرتبه کشوری و لشکری (۰۴/۱۰/۱۳۷۸)، به نقل از سایت رهبر www.leader.ir
۵۷. خطبه‌های نماز جمعه تهران (۱۴/۱۱/۱۳۹۰)، به نقل از همان
۵۸. بیانات در دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیات دولت (۲۳/۰۶/۱۳۹۱)، به نقل از همان
۵۹. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار کارگران و فعالان بخش تولید کشور به مناسبت هفته کارگر (۰۷/۰۲/۱۳۹۲)، به نقل از همان
۶۰. خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۴/۱۱/۱۳۹۰، به نقل از همان
۶۱. بیانات در دیدار معلمان و اساتید استان خراسان شمالی (۲۰/۰۷/۱۳۹۱)، به نقل از همان
۶۲. عبدالله، جوادی آملی، مفاتیح الحیاة، ص ۵۷۷
۶۳. بیانات در اجتماع مردم اسفراين ۲۲/۰۷/۱۳۹۱، به نقل از همان
۶۴. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار کارگران و فعالان بخش تولید کشور به مناسبت هفته کارگر (۰۷/۰۲/۱۳۹۲)، به نقل از همان
۶۵. سایت ویکی پدیا fa.wikipedia.org
۶۶. دیدار با کارگران و معلمان (۷۶/۲/۱۰)، به نقل از تعلیم و تربیت از دیدگاه مقام معظم رهبری، ص ۱۹۱
۶۷. بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری (۱۷/۰۶/۱۳۹۰)، به نقل از سایت رهبر www.leader.ir
۶۸. بیانات معظم له در جلسه پرسش و پاسخ با جوانان در دومین روز از دهه فجر (روز انقلاب اسلامی و جوانان) (۱۳/۱۱/۱۳۷۷)، به نقل از همان
۶۹. بیانات در دیدار اعضای شورای فرهنگی و اجتماعی زنان و مسؤولان اولین کنگره‌ی حجاب اسلامی (۰۴/۱۰/۱۳۷۰)، به نقل از همان
۷۰. سوره نحل (۱۶)، آیه ۱۲۵
۷۱. بیانات در دیدار معلمان و اساتید استان خراسان شمالی (۲۰/۰۷/۱۳۹۱)، به نقل از سایت رهبر www.leader.ir
۷۲. (تحف العقول، ص ۴۰۹)، به نقل از سایت حوزه www.hawzah.net
۷۳. سایت حوزه www.hawzah.net
۷۴. بیانات رهبر انقلاب در دیدار جمعی از فرهنگیان (۱۸/۰۲/۱۳۹۲)، به نقل از سایت رهبر www.leader.ir
۷۵. بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۲۳/۰۷/۱۳۹۱)، به نقل از همان
۷۶. بیانات معظم له در جلسه پرسش و پاسخ با جوانان در دومین روز از دهه فجر (روز انقلاب اسلامی و جوانان) (۱۳/۱۱/۱۳۷۷)، به نقل از همان
۷۷. حسین، شرف الدین، «چیستی رسانه با تأکید بر رسانه دینی»، فصل نامه دین و رسانه، شماره ۱۴، ص ۲۷
۷۸. بیانات رهبر انقلاب در دیدار مردم قم در سالروز قیام ۱۹ دی ۱۳۵۶ ۱۰/۱۳۹۱، به نقل از سایت رهبر www.leader.ir
۷۹. اصول و مبانی معماری و شهرسازی، مجید علیشاهی، ص ۱ - ۲، به نقل از غلامرضا پرهیزکار «فرهنگ و معماری»، حدیث زندگی، شماره ۱۱، قم، عبدالله حسن زاده، ۱۳۸۲، ص ۲۰